

Patientsäkerhetsplan

2021

Uppdaterad 17.2.2021

Innehåll

Innehåll	1
1. Utgångspunkter för patientsäkerhetsarbetet	1
2. Patientsäkerhetsarbetets ledning och ansvarspersoner	2
3. Insatsområden i enlighet med patientsäkerhetsstrategin.....	4
3.1 Patienten deltar i förbättrandet av patientsäkerheten.....	4
3.2 De yrkeskunnigas insats i patientsäkerheten samt handledning av studerande och nyanställda	5
3.3 Patientsäkerheten i samarbetet mellan den specialiserade sjukvården och primärvården.....	5
4. Patientsäkerheten hanteras genom förebyggande arbete, utveckling av rapportering och erfarenhet.....	6
4.1 Verksamhetens roll i förbättrandet av patientsäkerheten	6
4.2 Utveckling av patientsäkerhetskulturen	8
5. Uppföljning och mätare.....	9
6. Patientsäkerhetsarbetet i Lovisa stad 2021	9

1. Utgångspunkter för patientsäkerhetsarbetet

En verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården ska göra upp en plan för kvalitetsledningen och för hur patientsäkerheten tillgodoses (8 § i hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010).

Enligt social- och hälsovårdsministeriets förordning om uppgörande av en plan för kvalitetsledningen och för hur patientsäkerheten tillgodoses ska planen inbegripa en beskrivning av de ansvariga personerna och aktörerna i fråga om kvalitetsledning och tillgodoseende av patientsäkerheten, förutsättningarna för patientsäkerhetsarbetet, inskolning av personalen, patienternas och personalens deltagande i patientsäkerhetsarbetet, kartläggning av säkerhets- och kvalitetsproblem, rapporteringssystemet för risksituationer och olika sätt för samarbete som anknyter till patientsäkerhetsarbetet.

Patientsäkerheten utgör en del av vårdkvaliteten. Tillsammans med effekten av vården och tillgången till vård utgör den grunden för hälso- och sjukvården. Med patientsäkerhet avses de principer och funktioner vars mål är att trygga säkerheten i vården och att skydda patienten från att bli skadad.

Ur patientens synvinkel innebär god kvalitet på vården att patienten får behövlig och medicinskt korrekt vård, som orsakar så lite men och besvär som möjligt: trygg och säker vård har god effekt, den ges på rätt sätt och vid rätt tidpunkt. Ur synvinkeln av den som producerar hälso- och sjukvård är det fråga om att skydda patienten från att bli skadad i samband med vården.

I den nationella patientsäkerhetsstrategin, som social- och hälsovårdsministeriet har godkänt, förutsätts det att

- patienten deltar i förbättrandet av patientsäkerheten
- patientsäkerheten hanteras på sjukhuset genom förebyggande arbete och erfarenhet
- risksituationer rapporteras och vi lär oss av dem
- patientsäkerheten främjas systematiskt och med tillräckliga resurser
- patientsäkerheten beaktas i forskning och undervisning inom hälso- och sjukvården.

Patientsäkerheten delas ofta upp i följande delområden:

- **vårdsäkerhet, inklusive infektionssäkerhet**
  - Valvira och regionförvaltningsverken (RFV) å sin sida övervakar patientsäkerhet och kvalitet på sjukvård. Patientsäkerheten ska beaktas som

en viktig faktor vid **fastighetsskötsel, i byggande och i patientdatasystem.**

- Även om även personalens säkerhet i arbetet (arbetarskyddet) ofta ingår i säkerhetstänkandet, behandlas övervakningen och främjandet av arbetssäkerheten inte i denna patientsäkerhetsplan.
  - Inom hälso- och sjukvården strävar man efter att minimera riskerna och rentav nolltolerans vad gäller fel. Det är dock klart att beslutsfattandet om sjuk- och hälsovård inbegriper osäkerhet och risktagning som inget system fullständigt kan eliminera.
- **säker utrustning**
    - Om **säker utrustning** föreskrivs i speciallagen om medicinsk utrustning (lag om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård 629/2010) som bland annat förutsätter att utrustningen inspekteras och att riskhändelser meddelas den övervakande myndigheten, det vill säga tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira).
  - **säker läkemedelsbehandling.**
    - I **säker läkemedelsbehandling** ingår såväl läkemedelssäkerhet som medicineringssäkerhet. Det första begreppet avser produktsäkerhet och det andra säkerhet i vårdprocessen. Medicinernas produktsäkerhet övervakas av säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea.

2. Patientsäkerhetsarbetets ledning och ansvarspersoner

Organisationens ledning har helhetsansvaret för patientsäkerheten i en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården. I ledningen ingår ett konkret ansvar för patientsäkerheten. Patienternas och klienternas ställning i utvecklandet av patientsäkerheten tas upp i grundtrygghetsnämnden.

Patientsäkerhetsplanen samt den årliga patientsäkerhetsrapporten för Lovisa stad och Lappträsk kommun ges till grundtrygghetsnämnden för kännedom.

Ledningen av patientsäkerhetsarbetet ankommer på hälsovårdscentralens ledande läkare som är ordförande för styrgruppen för patientsäkerhet.

Styrgruppen för patientsäkerhet sammanträder regelbundet, minst två gånger om året. Gruppen har som uppgift att genom uppföljning och utveckling främja patientsäkerheten. Gruppen behandlar uppkomna säkerhetsproblem grundligt och föreslå åtgärder för att rätta till situationen.

Till styrgruppen hör den ledande läkaren, de serviceansvariga (mottagningsverksamhet, hälsovårdscentralens avdelning, tjänster för barn och unga, tjänster för seniorer) och de ledande socialarbetarna. En datasystemsexpert och en social- och patientombudsman (Verso) kallas till styrgruppen vid behov.

Styrgruppen styr patientsäkerhetsarbetet, tar ställning och ger utlåtanden om patientsäkerhet. Den bereder patientsäkerhetsplanen, upprättar en årlig rapport om hur patientsäkerhetsplanen genomförs och rapporterar periodvis till grundtrygghetens ledningsgrupp om läget för patientsäkerheten.

Styrgruppen för patientsäkerhet ger rekommendationer för att rätta till problem som uppdagats i patientsäkerheten. Den följer upp användningen av HaiPro, systemet för rapportering av negativa händelser eller tillbud, och skapar förutsättningar för utveckling av systemet samt bedömer möjligheter att använda och ta i bruk nya patientsäkerhetsverktyg i Lovisa stad.

Hälsovårdscentralens ledande läkare ansvarar för patientsäkerhetsarbete, korrekt vård och läkemedelsbehandling. Den ledande läkaren ansvarar tillsammans med de serviceansvariga och närcheferna för säker utrustning.

Servicecheferna/de serviceansvariga/närcheferna ansvarar i sina egna enheter för personalens kompetens och utbildning och för att lokalerna, produkterna och utrustningen är ändamålsenliga. De har ansvar för att HaiPro eller motsvarande rapporteringssystem används korrekt och för att uppgifter som anknyter till systemet rapporteras och behandlas korrekt. De har också ansvar för åtgärder som anknyter till läkemedelsförsörjning och dess säkerhet vilket beskrivs i enheternas plan för läkemedelsbehandling. Det är möjligt att få regelbunden hjälp av **farmaceuter på HUS Apotek** för läkemedelsförsörjning.

Lovisa Fastighetsservice Ab ansvarar tillsammans med cheferna för enheterna för säkerheten i lokalerna inom den egna verksamhetsenheten.

Patient- och socialombudsmannen är i sin egenskap av objektiv rådgivare en viktig kontaktperson mellan patienten och enheten. Patientombudsmannaverksamheten genomförs som köpt tjänst (Verso).

Närchefen har en betydande roll i att upprätthålla och utveckla patientsäkerheten. Då det gäller att skapa värdegrunder för enheten och en kultur som inte utpekar skyldiga, har chefen har en nyckelposition.

Samtliga anställda inom verksamhetsenheten ansvarar för säkerheten i sin egen verksamhet.

Patientsäkerheten ska beaktas i personalplanen så att tillgången till personal och personalens kompetens är tillräcklig för att producera säker vård. Med tanke på patientsäkerheten är det viktigt att de enhetliga instruktionerna och beskrivningarna av praxis är tydliga, uppdaterade och tillgängliga för alla.

3. Insatsområden i enlighet med patientsäkerhetsstrategin

3.1 Patienten deltar i förbättrandet av patientsäkerheten

Patientens rättigheter gör det möjligt för patienten att delta i vården. Patienten har också alltid möjligheter att diskutera sin vård med personalen eller ledningen.

Personalen ska lyssna på patienten, klienten och deras närstående och skapa naturliga möjligheter för patienten att delta i planeringen och genomförandet av vården. Detta gäller också i vidare bemärkelse, det vill säga att patienten har möjligheter att delta i utvecklingen av patientsäkerheten inom organisationen.

I involveringen av patienten kan utnyttjas **specifika enkäter** som kan riktas till vissa klient- eller patientgrupper. I Lovisa används vid behov nationella elektroniska enkäter utvecklade av Institutet för hälsa och välfärd. Därtill kan vi utnyttja egna klient- eller patientenkäter som vi själv tidigare utarbetat och använt.

Patienten kan också vid behov

- **framställa en anmärkning** med en blankett som finns på stadens webbplats
- **framställa ett klagomål** till tillsynsmyndigheten (regionalförvaltningsverket)
- **ge fritt formulerad elektronisk respons** via Lovisa stads webbplats under rubriken "Ge respons".

Social- och patientombudsmannen fungerar vid behov som patientens rådgivare.

Stöd som ges patienten

Hela personalen utbildas så att patientsäkerhetsfrågor och negativa händelser hör till sådana ärenden som behandlas öppet och som alltid tas på allvar. Negativa händelser och nära på-situationer behandlas tillsammans med arbetsteamet och cheferna och de tillvägagångssätt som ledde till situationen korrigeras.

Om händelsen skadat patienten informerar man öppet och utan dröjsmål patienten om detta. Samtidigt berättar man om möjligheterna att minimera konsekvenserna av den negativa händelsen. Man berättar även för patienten om hurdana möjligheter hen har att söka rättvisa och ersättning. Hela organisationen förbinder sig till att agera på det sätt som beskrivs ovan, och även social- och patientombudsmannen anlitas i detta fall.

3.2 De yrkeskunnigas insats i patientsäkerheten samt handledning av studerande och nyanställda

Förbättrandet av patientsäkerheten grundar sig på ett patientfokuserat multiprofessionellt samarbete, där alla i arbetsgemenskapen arbetar för att det gemensamma målet ska uppnås.

Det multiprofessionella arbetsgreppet har en etablerad ställning, men förbättrandet av patientsäkerheten ställer också nya krav på kompetensen. Patientsäkerhetsarbetet berör alla yrkesgrupper, och samtligas insats är lika viktig för patientsäkerheten. Vi vill att alla yrkesgrupper ska delta aktivt i att skapa en god patientsäkerhetskultur:

- **om risksituationer** rapporteras via HaiPro-rapporteringssystemet
- **läkemedelsskadeverkningar** anmäls till Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet som upprätthåller ett register över läkemedelsskadeverkningar
- allvarlig skadlig biverkning eller risksituation till följd av **blodtransfusion** anmäls till Röda Korsets Blodtjänst
- **biverkningar av vaccinationer** anmäls till Institutet för hälsa och välfärd på en blankett som är avsedd för detta (lag om smittsamma sjukdomar 583/1986)
- riskhändelser gällande **medicintekniska produkter** rapporteras till Valvira (lag om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård 629/2010)
- **smittsamma sjukdomar anmäls** till Institutet för hälsa och välfärd på en blankett avsedd för ändamålet. Anmälan görs av läkaren som ansvarar för smittsamma sjukdomar tillsammans med hygienskötaren.

Alla ovannämnda anmälningsskyldigheterna poängteras i personalutbildningarna.

Även vårdanmälningsregistren Hilmo och Avohilmo används. Dessa lagstadgade register administreras av Institutet för hälsa och välfärd. I registren samlas information som är viktig med tanke på hälso- och sjukvårdens verksamhet, innehåll och vem som vården riktas till.

3.3 Patientsäkerheten i samarbetet mellan den specialiserade sjukvården och primärvården

Enligt 33 § i hälso- och sjukvårdslagen ansvarar en samkommun för ett sjukvårdsdistrikt inom sitt område för samordningen av tjänsterna inom den specialiserade sjukvården i enlighet med befolkningens och primärvårdens behov.

Samkommunen för sjukvårdsdistriktet ska i samarbete med kommunen, som ansvarar för

primärvården, planera och utveckla den specialiserade sjukvården så att primärvården och den specialiserade sjukvården bildar en funktionell helhet.

- Vi deltar i den regionala arbetsgruppen för patientsäkerhet.
- Nya standardiserade vårdplaner utarbetas enligt Lean-principerna tillsammans med Borgå sjukhus och de närbelägna kommunerna. Vid utarbetandet ägnas särskild uppmärksamhet åt patientsäkerhetssynpunkter.
- HaiPro (ett rapportsystem för risksituationer) fungerar utan gränssnitt mellan HUS och områdets primärvårdsenheter.

En välfungerande och kostnadseffektiv verksamhet inom hälso- och sjukvården förutsätter ett smidigt samarbete mellan primärvården och den specialiserade sjukvården. Även patientsäkerhetssynpunkter i synnerhet på gränssnittsområdena mellan primärvården och den specialiserade sjukvården beaktas i detta samarbete.

4. Patientsäkerheten hanteras genom förebyggande arbete, utveckling av rapportering och erfarenhet

4.1 Verksamhetens roll i förbättrandet av patientsäkerheten

Patientsäkerheten utgör en del av verksamhetsplaneringen och beslutsfattandet. Ansvaret ligger hos den serviceansvariga eller närchefen. Säkerhetsrisker ska avvärjas, till exempel i elektronisk informationshantering då man känner till att det finns en patientsäkerhetsrisk som beror på patientdatasystemens inkompatibilitet. År 2014 anslöt vi inom hälsovården till Patientdataarkivet som upprätthålls av FPA och år 2020 inom socialvården.

- När **budgeten och verksamhetsplanen upprättas** beaktar man patientsäkerhetsfrågor (till exempel utbildning, goda arbetsredskap, rapporteringsmöjligheter).
- **En riskhanteringsenkät** riktad till samtliga stadens anställda genomförs regelbundet, senast år 2020. Utgående från enkäten har varje enhet vid behov gjort förbättringar i riskhanteringen.
- Enligt lagen (räddningslag 379/2011) ska varje arbetsenhet ha **en räddningsplan** för eventuella eldsvådor och övriga olyckor. Planerna uppdateras vart tredje år (19 § i räddningslagen), senaste uppdatering har gjorts år 2018. Grundtrygghetscentralens evakueringsplan har uppgjorts år 2019.

- Vårdinrättningar inom socialvården ska ha **en plan för egenkontroll**. I planen fastställs bland annat verksamhetsprinciper för inrättningar och hur dessa uppföljs. Valvira har beslutat om innehållet och upprättande av plan för egenkontroll.
- Risksituationer orsakade av **produkter och utrustning för hälso- och sjukvård** ska alltid rapporteras till Valvira. I varje enhet som använder dessa produkter och utrustningar ska det finnas en plan för uppföljning av service, tillgång till bruksanvisningar och enheterna ska ordna systematisk användarutbildning eller introduktion.
- **Kvaliteten på vården** utvecklas med hjälp av en konsult. Hela personalen har genomgått en kvalitetsutbildning 2019, och det är meningen att fortsätta utbildningen efter att coronavirusläget har blivit lugnare. Conmedics kvalitetsnätverkssamarbete ordnas inte under 2021. Kvaliteten på vården betonas även med mottagningens nya verksamhetssätt med vilket vård kan riktas i rätt tid med optimala resurser och med hjälp av patientsegmentering (Ny början).
- **Arbetet med att utveckla vårdkedjorna** – vårdkedjorna baserar sig på anvisningarna för God medicinsk praxis, och vårdkedjorna utarbetas tillsammans med de närbelägna kommunerna i regionen. Vårdkedjorna för de allmännaste akuta sjukdomarna är gjorda.
- För alla vårdhändelser ska det finnas **en diagnos eller en anteckning om orsaken till besöket**.
- Vi följer de nationella anvisningar som gäller **förvaring av patienthandlingar och sekretessbestämmelser**.
- **Handledning av nyanställda och studerande** – varje enhet har tillgång till grundtrygghetens egen introduktionshandbok, dessutom har Lovisa stad en tryckt personalhandbok för allmän handledning av nya anställda. Anställda som studerar har en personlig handledare och möjlighet att konsultera hen.
- Alla anställda har **tillgång till internet** och till Duodecims **stödprogram för beslutsfattande**.
- Från och med år 2016 finns det även en **webbaserad utbildning i datasäkerhet** för personalen. Utbildningen är obligatorisk under introduktionen, och i fortsättningen genomförs utbildningen årligen.
- **Personalens läkemedelsutbildning** (LOVe) genomförs som webbutbildning via HNS-Servis. Utbildningen är obligatorisk för vårdpersonalen, och var och en bör uppdatera sitt kunnande minst vart femte år.

- Till hygienskötarens uppgifter hör **förebyggande och uppföljning av infektioner**. Hygienskötaren utbildar regelbundet personalen i hygien och förebyggande av infektioner.
- I de allmännaste vårdprocesserna används **checklistor**, till exempel ISBAR-, NEWS- och PEPS-checklistor. Syftet med listorna är att förenhetliga muntlig informationsförmedling. En grundlig och bra dokumentering lägger grunden för hanteringen av säkerhetsrisker. Avbrott i informationsgång och missuppfattningar är vanliga orsaker till negativa händelser i gränsoområdet mellan olika processer, till exempel när en patient flyttas från en enhet till en annan. Man håller på att etablera checklistorna.
- Det bör finnas **en separat underhållsplan om medicinsk utrustning**, hur de underhålls och kalibreras och **en separat uppföljningsplan för underhåll**. Personalen får en tillräcklig utbildning i hur utrustningen används. Personalen som använder utrustningen bör se till att utrustningen är funktionsduglig, att det finns bruksanvisningar och att det ordnas användarutbildning.
- Man gör upp **en plan för läkemedelsbehandling** och uppdaterar den årligen i alla enheter där läkemedel hanteras. Fel som anknyter till läkemedelsbehandling dokumenteras och följs upp.

4.2 Utveckling av patientsäkerhetskulturen

HaiPro-anmälningar behandlas regelbundet på varje avdelnings eller enhets interna möten. Styrgruppen behandlar anmälningarna minst en gång om året. Enheterna behandlar anmälningarna som en del av utvärderingen av sin verksamhet. De anställda uppmanas till att göra HaiPro-anmälningar och ta upp även negativa händelser som patienterna eller närstående informerat dem om.

I kulturen betonas att anmälningar om risksituationer inte används för att utpeka skyldiga inom den egna enheten eller i en annan enhet.

Tyngdpunkten i patientsäkerhetsarbetet är **utvecklingen av patientsäkerhetskulturen** eftersom utvecklingen av patientsäkerheten är ett omfattande arbete som ställer utmaningar. I utvecklingen utnyttjas följande åtgärder:

- Användningen av HaiPro-programmet effektiveras i alla enheter och patientsäkerhetsärenden behandlas systematiskt på avdelningsmöten och av ledningsgruppen
- HaiPro-utbildning.

Ett stort antal anmälningar är i allmänhet inte ett tecken på dålig patientsäkerhet, utan det är fråga om en uppmärksam enhet där utvecklingen av patientsäkerheten är en viktig del av verksamheten. Brist på anmälningar kan igen betyda att enheten inte uppfattat patientsäkerheten som ett gemensamt utvecklingsintresse.

5. Uppföljning och mätare

Hygienskötaren **följer upp vårdrelaterade infektioner** och rapporterar regelbundet om dem. Dessutom följer hygienskötaren upp **förekomsten av de allmännaste eller de mest betydande smittsamma sjukdomarna** i området och rapporterar om dem. Även **förbrukningen av handdesinfektionsmedel** följs upp. Antalet HaiPro-anmälningar och behandlingen av dem följs upp årligen.

Patientombudsmannen utarbetar en årlig rapport (**social- och patientombudsmannens årsrapport**) som används i utvecklingen av verksamheten. Rapporten delges även grundtrygghetsnämnden. Verksamhetsberättelsen för patientsäkerheten skrivs årligen och delges nämnden.

Resurstillgången uppföljs på följande sätt:

- Institutet för hälsa och välfärd kartlägger tillgången till elektiva mottagningstider genom regelbundna förfrågningar och informationen om kötider publiceras varje månad på stadens webbplats.
- telefonsvarssystemet ger uppgifter om möjligheterna att få kontakt per telefon. Tack vare systemet har andelen mottagna samtal inom hälso- och sjukvården redan länge varit 100 procent. Institutet för hälsa och välfärd kartlägger regelbundet också mottagna samtal.

6. Patientsäkerhetsarbetet i Lovisa stad 2021

- ✓ HaiPro: vi försöker öka anmälningsaktiviteten samt förbättra handläggarnas kunnande genom att skapa enhetliga hanteringssätt och metoder för enheterna.
- ✓ Vi påminner om användningen av checklistorna.
- ✓ Patientsäkerhetsplanen finns på stadens webbplats.
- ✓ Hela personalen genomgår årligen den obligatoriska utbildningen i datasäkerhet.

- ✓ Vi genomför patientenkäter och använder både Institutet för hälsa och välfärds enkäter och våra egna enkäter.
- ✓ Vi utvecklar behandlingen av patientrespons och de praktiska åtgärder som vidtas med anledning av responsen.
- ✓ Vi uppdaterar planerna för läkemedelsbehandling årligen.
- ✓ Vi uppdaterar introduktionsmaterialet och arbetsdirektiven fortlöpande.
- ✓ Personalen ska känna till verksamhetsmodellerna då det uppstår störningar i datasystemen.
- ✓ Vi betonar patientens egen aktivitet i patientsäkerhetsärenden.
- ✓ Gemensamma verksamhetsmodeller för aktörer inom patientsäkerheten inom HUS-området utvecklas fortlöpande.
- ✓ Styrgruppen för patientsäkerheten sammanställer årligen en patientsäkerhetsrapport.